

Vinko Škafar

Papež v Združenih arabskih emiratih

Pope in the United Arab Emirates

Ob 800-letnici srečanja Frančiška Asiškega in sultana Al-Kamila v Damietti leta 1219 se je papež Frančišek od 3. do 5. februarja 2019 zadržal na obisku v Združenih arabskih emiratih, kamor sta ga povabila šejk Mohammed bin Zayed in Al Nahyan, dedni princ Abu Dabija.

Podobno kot pred drugimi apostolskimi potovanji je 2. februarja papež Frančišek poromal v baziliko Svete Marije Velike in molil pred Marijino podobo Rešiteljice rimskega ljudstva. Na rimskem letališču Fiumicino je papež 3. februarja, preden je stopil na letalo, obiskal prostor, namenjen pomoči potrebnim osebam brez stalnega doma, ki ga je uredilo podjetje Rimska letališča. Nato je odletel v Abu Dabi in kot običajno na letalu pozdravil novinarje.

Predstavili bomo tri papeževa sporočila v Abu Dabiju: 1. Govor papeža Frančiška na medverski konferenci: Gojiti bratsko sobivanje in človeški razvoj; 2. Izjavo papeža Frančiška in velikega imama Al-Azharja Ahmada Al-Tayyiba o bratstvu in sobivanju; 3. Papeževo sporočilo med mašo na stadionu Zayed Sport's City v Abu Dabiju.

1 Govor papeža Frančiška na medverski konferenci: Gojiti bratsko sobivanje in človeški razvoj

Papež Frančišek se je 4. februarja najprej zasebno srečal s člani islamskega sveta starešin v Veliki mošeji šejka Zayeda v Abu Dabiju, kar je trajalo okoli trideset minut. Srečanje se je odvijalo v zelo prisrčnem in bratskem ozračju. Poudarjena je bila pomembnost kulture srečanja pri utrjevanju prizadevanja za dialog in mir. Tako je papež v spremstvu velikega imama Al-Azharja Ahmada al-Tayyiba obiskal veliko mošejo, zatem pa je na njegovem grobu počastil ustanovitelja Združenih arabskih emiratov. V predsedniški palači sta potekala sprejemna slovesnost in srečanje s princem Mohamedom bin Zayedom Al Nahyanom. Popoldne se je papež v veliki mošeji šejka Zayeda srečal s člani islamskega sveta starešin. V spominski zgradbi Faounder's Memorial, posvečeni ustanovitelju in prvemu predsedniku Združenih arabskih emiratov, pa se je udeležil medverske konference, kjer je zbrane tudi nagovoril.

Barka bratstva

Papež Frančišek je v svojem nagovoru izpostavil, da so verstva poklicana gojiti bratsko sobivanje, ki je utemeljeno na vzgoji in pravičnosti, ter človeški razvoj, ki je zgrajen na vključevanju in pravicah vseh. Dejal je, da prihaja »kot vernik, ki je žejen miru, kot brat, ki z brati išče mir«. »Hoteti mir, pospeševati mir, biti orodja miru: za to smo tukaj.«

Navezal je na znak potovanja – goloba z oljčno vejico. Gre za podobo, ki spominja na pripoved o vesoljnem potopu, ki jo vsebujejo različne verske tradicije. Po svetopisemski pripovedi Bog, da bi človeštvo obvaroval uničenja, Noetu naroči, naj gre s svojo družino v barko. »Tudi mi danes moramo v Božjem imenu, da bi ohranili mir, skupaj kakor ena družina stopiti v barko, ki lahko pluje po morjih skozi viharje sveta – v barko bratstva,« je zatrdil papež.

Izhodišče je priznanje, da je Bog izvor ene človeške družine. On, ki je Stvarnik vsega in vseh, želi, da živimo kot bratje in sestre ter naseljujemo skupen dom stvarstva, ki nam ga je On dal. »Tukaj, v koreninah našega skupnega človeštva, ima temelje bratstvo, ki je poklicanost, vsebovana

v stvariteljskem načrtu Boga. Pravi nam, da imamo vsi enako dostojanstvo in da nihče ne more biti gospodar ali suženj drugih.«

Obsoditi nasilje

Stvarnika ne moremo častiti, ne da bi varovali svetost vsake osebe in vsakega človeškega življenja. Vsak je v Božjih očeh enako dragocen. Kajti On ne gleda človeške družine s pogledom prednosti, ki izključuje, ampak s pogledom dobrohotnosti, ki vključuje. Kot je poudaril papež, zato priznanje istih pravic vsakemu človeškemu bitju pomeni slaviti Božje ime na zemlji. »V imenu Boga Stvarnika je torej treba brez omahovanja obsoditi vsako obliko nasilja, saj gre za težko oskrnitev imena Boga, ki se uporablja za upravičevanje sovraštva in nasilja proti bratu. Ne obstaja nasilje, ki bi lahko bilo versko upravičeno.«

Preseči razliko med prijatelji in sovražniki

Sovražnik bratstva je individualizem, ki se preoblikuje v uveljavljanje samega sebe in svoje skupine nad drugimi. Po papeževih besedah gre za past, ki ogroža vse vidike življenja, tudi najvišjo in nedotakljivo pravico človeka, tj. odprtost za transcendentno in religiozno. Vernost pomeni ljubiti Boga z vsem srcem in bližnjega kakor samega sebe. Versko obnašanje torej potrebuje neprestano očiščevanje od ponavljajočih se skušnjav, da bi obsojali druge kot sovražnike in nasprotnike. Vsaka veroizpoved je poklicana k preseganju razlik med prijatelji in sovražniki, da bi prevzeli perspektivo nebes, ki objemajo ljudi brez privilegijev in diskriminacij.

»Izraziti želim spoštovanje do tega, kako si ta dežela prizadeva za to, da dovoljuje in zagotavlja svobodo bogočastja ter se upira ekstremizmu in sovraštvu. Podpirate temeljno svoboščino izpovedovanja vere, kar je neodtujljiva zahteva, ko gre za uresničenje človeka. S tem bedite tudi nad tem, da se vera ne zlorablja; če bi namreč dopuščala nasilje in terorizem, je v nevarnosti, da samo sebe zanika,« je dejal papež.

Verska pluralnost

Bratstvo zagotovo izraža tudi mnogovrstnost in različnost, ki obstajata med brati, ki jih povezujeta ista narava in isto dostojanstvo. »Izraz tega

je verska pluralnost,« je dejal papež in poudaril: »V tem kontekstu pravilna drža ni ne prisiljena uniformnost ne spravni sinkretizem. Kot verniki smo si dolžni prizadevati za enako dostojanstvo vseh v imenu Usmiljenega, ki nas je ustvaril in v imenu katerega je treba iskati sestavo nasprotij in bratstvo v različnosti.« Pri tem je Frančišek izpostavil stališče Katoliške cerkve: »Ne moremo klicati Boga kot Očeta vseh ljudi, če zavračamo bratško obnašanje do nekaterih od ljudi, ki so ustvarjeni po Božji podobi.«

A zastavljajo se nam različna vprašanja: Kako varovati eno človeško družino? Kako gojiti bratstvo, ki ni zgolj teoretično, ampak se kaže v pristnih bratskih odnosih? Kako naj vključevanje drugega prevlada nad izključevanjem v imenu lastne pripadnosti? Skratka, kako so lahko verstva kanali bratstva, in ne ločitvene pregrade?

Človeška družina in pogum drugačnosti

Če verjamemo v obstoj človeške družine, iz tega sledi, da jo je kot tako treba varovati. Kakor v vsaki družini se to dogaja predvsem z vsakodnevnim in dejanskim dialogom. Ta predpostavlja lastno identiteto, ki se ji ni treba odreči, da bi bili všeč drugemu, obenem pa zahteva pogum drugačnosti, kar pomeni polno priznanje drugega in njegove svobode ter posledično zavzemanje, da bi bile njegove temeljne pravice uveljavljene vedno, povsod in od vsakogar. Kajti brez svobode nismo več otroci človeške družine, ampak sužnji. Papež je med vsemi vrstami svobode želel posebej izpostaviti versko: »Ta ni omejena samo na svobodo bogočastja, temveč v drugem zares vidi brata, otroka iste človeškosti, kot je moja, brata, ki ga Bog pušča svobodnega in ga zato nobena človeška institucija ne more v nekaj siliti, niti v njegovem imenu.«

Dialog in molitev

Pogum drugačnosti je duša dialoga, ki temelji na iskrenosti namenov. Dialog namreč ogroža fikcija, ki povečuje razdaljo in sumničavost. Ne moremo razglašati bratstva in nato delovati v nasprotnem smislu. Papež je navedel Dostojevskega: »Kdor laže samemu sebi in posluša lastne laži, bo prišel do točke, ko ne bo več mogel razlikovati resnice ne znotraj sebe ne okoli sebe, in tako več ne bo imel spoštovanja ne do sebe ne do drugih.«

V vsem tem je nujno potrebna molitev. Iskrena molitev uteleša pogum za drugačnost v razmerju do Boga in očiščuje srce od zaverovanosti vase. Molitev, ki prihaja iz srca, obnavlja bratske odnose. »Zato je prvo, kar moramo narediti za prihodnost medverskega dialoga, to, da molimo. In to molimo drug za drugega: smo bratje! Brez Gospoda ni nič mogoče, z Njim postane mogoče vse. Naj se molitev vseh nas – vsakogar v skladu z lastno tradicijo – popolnoma prilaga volji Boga, ki želi, da bi se vsi ljudje prepoznali kot bratje in bi živeli kot bratje, s tem pa oblikovali veliko človeško družino v harmoniji različnosti.«

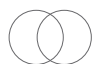
Po papeževih besedah druge možnosti ni: »Ali bomo skupaj gradili prihodnost – ali pa prihodnosti ne bo.« Še posebej verstva se ne smejo odpovedati nujni nalogi izgrajevanja mostov med narodi in kulturami. Prišel je čas, da se verstva aktivneje, z več poguma in drznosti ter brez pretvarjanja posvetijo pomoči človeški družini, da bi možnost sprave, pogled upanja in konkretne poti miru lahko dozoreli.

Vzgoja in pravičnost

Papež Frančišek se je vrnil k podobi goloba miru, o katerem je govoril na začetku. Tudi mir, da bi vzletel, potrebuje krila, ki ga podpirajo. Krila vzgoje in pravičnosti.

Vzgoja pomeni na svetlo potegniti dragocene vire duše. Kot je pripomnil, Združeni arabski emirati ne vlagajo samo v črpanje zemeljskih virov, ampak tudi v srce, v vzgojo mladih. Vzgoja se odvija v odnosu, v vzajemnosti. Znanemu načelu »Spoznaj samega sebe« moramo dodati »spoznaj brata«, njegovo zgodbo, kulturo in vero, kajti ni resničnega poznavanja sebe brez poznavanja drugega. Kot ljudje, in še bolj kot bratje, se od blizu opominjajmo, da nič od tega, kar je človeško, ne sme ostati tuje. Za prihodnost je pomembno vzgojiti odprte identitete, zmožne premagati skušnjavo, da bi se upognili vase in otrpnili.

Vlaganje v kulturo vpliva na upadanje sovraštva ter na rast civilizacije in blaginje. Vzgoja in nasilje sta si diametralno nasprotna. Katoliški inštituti, ki so cenjeni tudi v tej državi in regiji, pospešujejo takšno vzgojo za mir in za medsebojno poznavanje, ki preprečuje nasilje.

Mladi, ki so pogosto obkroženi z negativnimi sporočili in lažnimi novicami (*fake news*), se morajo naučiti, da ne bodo podlegli zapeljevanju materializma, sovraštva in predsodkov; naučiti se morajo, da se bodo odzvali na nepravičnost in tudi na boleče izkušnje preteklosti ter da bodo branili pravice drugih z enako močjo, s kakršno branijo lastne pravice. Mladi nas bodo sodili: dobro, če jim bomo dali trdne osnove za ustvarjanje novih srečanj civilizacije; slabo, če jim bomo pustili samo slepila in poglede zlonosnih spopadov civilizacij.

Pravičnost je drugo krilo miru, ki pa ga večinoma ne ogrožajo posamezne epizode, ampak ga počasi uničuje rak nepravičnosti. Ni torej mogoče verjeti v Boga, ne da bi poskušali živeti pravičnosti z vsemi v skladu z zlatim pravilom: »Tako torej vse, kar hočete, da bi ljudje storili vam, tudi vi storite njim! To je namreč postava in preroki.« (Mt 7,12)

»Mir in pravičnost sta neločljiva! Prerok Izaija pravi: 'Delo pravičnosti bo mir.' (Iz 32,17) Mir umre, kadar se loči od pravičnosti, pravičnost pa postane lažna, če ni univerzalna. Pravičnost, ki je usmerjena samo v svoje, rojake, vernike iste vere, je šepajoča pravičnost, je zakrinkana pravičnost,« je poudaril papež.

Naloga verstev je tudi spomniti, da postane zaradi pohlepa po dobičku srce nedejavno in da sedanji zakoni trga, ki zahteva vse in takoj, ne pripomorejo k srečanju, dialogu, družini, bistvenim dimenzijam življenja, ki potrebujejo čas in potrpežljivost. »Naj so verstva glasovi zadnjih, ki niso številke, ampak bratje, in naj so na strani revnih; naj bdijo kakor čuvaji bratstva sredi noči konfliktov, naj so budni opomini, da človeštvo ne bo zaprlo oči pred nepravičnostjo in se ne bo nikoli predalo premnogim dramam sveta.«

Puščava, ki cveti

Potem ko je papež Frančišek govoril o »bratstvu kot barki miru«, je želel spregovoriti o še eni podobi, in sicer o puščavi.

V nekaj letih je bila puščava z daljnovidnostjo in modrostjo spremenjena v cvetoč in gostoljuben kraj. Iz neprehodne in nedostopne ovire se je razvila v kraj srečanja med kulturami in verstvi. Razcvetela se je, pa ne samo

za nekaj dni na leto, ampak za mnogo let, ki še prihajajo. Ta država, kjer se srečujejo pesek in nebotičniki, je še vedno pomembno križišče med zahodom in vzhodom, med severom in jugom planeta, je kraj razvoja, kjer prej negostoljubni kraji danes nudijo delo osebam različnih narodnosti.

Tudi razvoj ima svoje nasprotnike. In če je bil sovražnik bratstva individualizem, je kot sovražnika razvoja papež navedel brezbriznost, ki cvetoče stvarnosti spreminja v prazne pustinje. »Zgolj utilitaristični razvoj namreč ne daje resničnega in trajnega napredka. Samo celosten in koheziven razvoj zagotavlja prihodnost, ki je vredna človeka. Brezbriznost preprečuje, da bi človeško skupnost videli onkraj zaslužkov in brata onkraj dela, ki ga opravlja. Brezbriznost namreč ne gleda na jutri, ne bdi nad prihodnostjo stvarstva, ne skrbi za dostojanstvo tujca in prihodnost otrok.«

Papež je z naklonjenostjo spomnil, da je v Abu Dabiju novembra lani potekal prvi forum Medverske zveze za varnejše skupnosti na temo dostojanstva otrok v digitalni dobi. Ta forum je sprejel sporočilo mednarodnega kongresa, ki je leto prej potekal v Rimu na isto temo. Papež se je zahvalil vsem voditeljem, ki si prizadevajo na tem področju, in zagotovil podporo, solidarnost in soudeležbo pri zaščiti mladoletnih oseb tako s svoje strani kot s strani Katoliške cerkve.

Prispevek kristjanov

Francišek je v nadaljevanju spomnil na kristjane v Združenih arabskih emiratih. V puščavi se je odprla pot rodovitnega razvoja, ki se začne z delom in tako nudi upanje mnogim osebam različnih narodnosti, kultur in veroizpovedi. Med njimi so tudi mnogi kristjani, katerih navzočnost na tem območju sega stoletja nazaj. Našli so priložnosti in pomembno prispevali k rasti in blagostanju države. Poleg poklicnih sposobnosti nosijo s sabo tudi pristnost svoje vere. Spoštovanje in strpnost, ki ju srečujejo, in tudi kraji čaščenja, kjer molijo, jim omogočajo duhovno zorenje, ki nato koristi celotni družbi. Papež je spodbudil k nadaljevanju te poti, da ti, ki tu bivajo ali pa so tukaj začasno, ne bi imeli samo predstave o velikih delih sredi puščave, ampak tudi o narodu, ki vse vključuje in objema.

V tem duhu si je papež zaželel konkretne priložnosti za srečanje, in to v celotni bližnjevzhodni regiji, ki naj bo »družba, kjer imajo osebe različnih

verstev enake državljsanske pravice in kjer se nasilju v vsaki njegovi obliki ta pravica vzame«.

Bratsko sobivanje in človeški razvoj

»Bratsko sobivanje, utemeljeno na vzgoji in pravičnosti; človeški razvoj, zgrajen na vključevanju in pravicah vseh: to so semena miru, ki so jih verstva poklicana gojiti. Verstva imajo – morda bolj kot kdaj prej v preteklosti – nalogo, ki je ne smejo več prelagati: aktivno prispevati k demilitariziranju človekovega srca. Poseganje po oboroževanju, širitev vplivnih pasov, agresivne politike, ki obglavljajo druge, ne bodo nikoli prinesli stabilnosti. Vojna ne zna ustvariti drugega kot nesrečo, orožje ničesar drugega kakor smrt!

Človeško bratstvo od nas, predstavnikov verstev, zahteva, da odstranimo vsako sled odobravanja besede vojna. Pred očmi imamo njene strašne posledice,« je rekel papež in spomnil na Jemen, Sirijo, Irak in Libijo. Zbrane je povabil: »Skupaj, bratje v eni človeški družini, želeni od Boga, si prizadevajte proti logiki oborožene sile, proti monetizaciji odnosov, oboroženim konfliktom, zatiranju revnih; vsemu temu se zoperstavimo s krotko silo molitve in z vsakodnevnim prizadevanjem za dialog. Naj bo to, da smo danes skupaj, sporočilo zaupanja, spodbuda vsem ljudem dobre volje, da se ne bi vdali potopom nasilja in izsuševanju altruizma. Bog je s človekom, ki išče mir. In iz nebes blagoslavlja vsak korak, ki se naredi na tej poti na zemlji.«¹

2 Izjava papeža Frančiška in velikega imama Al-Azharja Ahmeda Al-Tayyiba o bratstvu in sobivanju

Osemsto let po srečanju med Frančiškom Asiškim in sultanom Malikom al-Kamilom se papež Frančišek, ki nosi ime tega asiškega svetnika, predstavi »bratom muslimanom« kot vernik, ki ga želeja po miru. Ahmed Al-Tayyib, vodja egiptovskih imamov, ki ga imajo nekateri suniti za versko avtoriteto, je ob tej priložnosti pozval vse muslimane na Bližnjem vzhodu, naj »objamejo« lokalne krščanske skupnosti, ki »niso naše manjšine, ampak so del

1 Prevod Andreja Červek. Slovenska oddaja RV, 4. 2. 2019.

naše nacije«. V nagovoru, ki ga je prenašala televizija, pa je muslimanom v zahodnih državah dejal, naj se integrirajo v gostujoče narode in spoštujejo njihove zakone. Papež Francišek in vodja egiptovskih imamov šejk Ahmed Al-Tayyib sta ob tej priložnosti podpisala obsežno izjavo o bratstvu in sobivanju. V njej je med drugim močna obsodba terorizma in nasilja: »Bog noče, da se njegovo ime uporablja za teror nad ljudmi.«

Dokument o človeškem bratstvu in skupnem sobivanju ni samo mejnik v odnosih med krščanstvom in islamom, temveč predstavlja sporočilo, ki bo imelo močan vpliv na mednarodnem področju. V uvodu namreč, potem ko zatrdi, da »vera vodi vernika do tega, da vidi v drugem brata, ki ga je treba podpirati in imeti rad«, vabi »vse osebe, ki nosijo v srcu vero v Boga in vero v človeško bratstvo, da se združijo in delajo skupaj«.

Dokument se začne z vrsto uvodnih stavkov, saj papež in veliki imam govorita »v imenu Boga, ki je ustvaril vsa človeška bitja z enakimi pravicami, dolžnostmi in dostojanstvom; v imenu nedolžne človeške duše, ki jo je Bog prepovedal ubiti; v imenu revežev, sirot in vdov, beguncev in izgnancev, vseh žrtev vojn in preganjanj.« Al-Azhar skupaj s Katoliško cerkvijo izjavlja, »da smo se odločili sprejeti kot pot kulturo dialoga; skupno sodelovanje kot obnašanje; medsebojno spoznavanje kot metodo in merilo«.

Z dokumentom »zahtevamo od nas samih in od svetovnih voditeljev ter tvorcev mednarodne politike in ekonomije, da si začnejo resno prizadevati za širjenje kulture strpnosti, sobivanja in miru, in da posredujemo takoj, ko bo mogoče, za ustavitev prelivanja nedolžne krvi, za končanje vojn, spopadov, propadanja okolja ter moralnega in kulturnega zatona, ki ga svet trenutno doživlja«.

Verska voditelja dalje zahtevata od vernih ljudi ter ljudi kulture pa tudi od medijev, da ponovno odkrijejo ter začnejo razširjati »vrednote miru, pravičnosti, dobrega, lepega, človeškega bratstva in skupnega sobivanja«. Zatrjujeta, da trdno verjameta, da so »med najpomembnejšimi vzroki za krizo v modernem svetu otopela človeška vest in oddaljitev od verskih vrednot ter prevlada individualizma in materialističnih filozofij«.

Čeprav izjava priznava pozitivne korake, ki jih je storila moderna civilizacija, pa izpostavlja »poslabšanje etike, ki pogojuje mednarodno delovanje,

ter oslabitev duhovnih vrednot in čuta za odgovornost«, ki mnoge vodijo v to, da »padejo v vrtinec brezbožnega in agnostičnega ekstremizma ali pa v verski integralizem, ekstremizem in slepi fundamentalizem«. Verski ekstremizem in nacionalizem sta skupaj z nestrpnostjo »proizvedla znake 'tretje svetovne vojne po delih'«.

Papež in veliki imam tudi zatrjujeta, da so »težke politične krize, krivica in pomanjkanje pravične porazdelitve naravnih zalog, od katerih ima korist samo manjšina bogatih na račun večine svetovnih ljudstev, povzročile in še povzročajo veliko število bolnikov, od pomoči odvisnih in mrtvih in tako izvale smrtonosno krizo, katere žrtev so številne države [...] Nedopustno je, da se mednarodna skupnost ne odzove na krizo, ki vodi v to, da od pomanjkanja umira na milijone otrok, ki jih je zaradi revščine in lakote sama kost in koža.

Zelo jasno je, kako pomembna je družina in kako pomembno je prebujanje religioznega čuta, še posebej pri mladih, pri soočanju z individualističnimi, sebičnimi in konfliktnimi težnjami, z radikalizmom in ekstremizmom ter z vsemi njihovimi oblikami ter izrazi.« Oba verska voditelja poudarjata, da nam je »Stvarnik podelil dar življenja zato, da bi ga varovali. To je dar, ki ga nima nihče pravice odvzeti, ogroziti ali z njim po mili volji razpolagati [...] Zato obsojavo vse prakse, ki ogrožajo življenje, kot so genocidi, teroristični napadi, prisiljeno preseljevanje, trgovina s človeškimi organi, splav ter evtanazija, pa tudi politike, ki vse to podpirajo.«

Odločno izjavljata, da »verstva nikoli ne spodbujajo vojne in ne prebujajo čustev sovraštva, nasprotovanja, ekstremizma niti ne pozivajo k nasilju ali k prelivanju krvi. Te podlosti so sad odklona od verskega nauka, politična uporaba religije ali pa tudi razlage različnih verskih skupin. Zato od vseh zahtevava, da prenehate uporabljati vero za spodbujanje sovraštva, nasilja, ekstremizma in slepega fanatizma, pa tudi da prenehate uporabljati Božje ime za opravičevanje dejanj ubijanja, izgnanstva, terorizma in zatiranja. Vsemogočni Bog namreč ne potrebuje nikogar, da bi ga branil, in noče, da se Njegovo ime uporablja za ustrahovanje ljudi.«

Izjava v nadaljevanju potrjuje, da »je verska svoboda pravica vsake osebe, vsakdo mora uživati svobodo veroizpovedi, misli, izražanja in delovanja. Pluralnost in različnost ver, barve kože, spola, rase in jezika so modrostno

hotenje božanske volje. Iz božanske modrosti namreč izhajata pravica svobode veroizpovedi in svobode biti drugačni. Zato obsojava dejanja siljenja ljudi, da se pridružijo določeni veroizpovedi ali določeni kulturi, pa tudi vsiljevanje določenega sloga civilizacije, ki ga drugi ne sprejemajo.«

Dokument zatrjuje, da »je zaščita obrednih krajev, templjev, cerkva in mošej dolžnost, ki jo morajo izpolnjevati verstva, človeška morala, mednarodni zakoni in konvencije. Vsak poskus poškodovanja obrednih krajev ali ogrožanja z atentati, miniranjem ali rušenjem je odklon od naukov verstev pa tudi jasna kršitev mednarodnega prava.«

Dokument potrjuje, da si je »treba prizadevati za uvajanje pojma polnega državljanstva po naših družbah in se izogibati diskriminatorski uporabi izraza manjšina, ki prinaša s seboj kali tega, da se nekdo čuti izločenega ali manjvrednega.«

V izjavi je opredeljena »nepogrešljiva potreba po tem, da ženskam priznamo pravice do izobraževanja, dela in izvajanja lastnih političnih pravic. Zato je treba prenehati z nečloveškimi praksami in vulgarnimi navadami, ki ponižujejo dostojanstvo ženske. Treba si je prizadevati za spremembe zakonov, ki ženskam preprečujejo polno uživanje lastnih pravic.«

Potem ko sta poudarila pravico otrok do odraščanja v družinskem okolju, do prehranjevanja in do vzgoje, sta verska voditelja zatrdila: »Treba je obsoditi vsakršno prakso, ki krši dostojanstvo otrok in njihovih pravic. Prav tako je treba bedeti nad nevarnostmi, ki so jim še posebej izpostavljeni na digitalnem področju. Trgovanje z njihovo nedolžnostjo in vsakršna oskrnitev njihovega otroštva morata veljati za zločin.«

Na koncu »Al-Azhar in Katoliška cerkev prosita, da bi ta dokument postal predmet raziskav in premišljevanja po vseh šolah, univerzah ter po vseh inštitutih za vzgojo in izobraževanje«. Želita tudi, da bi ta izjava postala simbol »objema vzhoda in zahoda, severa in juga«. ²

---

2 Prevedel in pripravil p. Ivan Herceg DJ. Slovenska oddaja RV, 4. 2. 2019.

3 Papežev nagovor med mašo na športnem središču Zayed Sport's City v Abu Dabiju

Sveti oče se je 5. februarja poslovil od osebja rezidence Al Mushrif Palace v Abu Dabiju, kjer je bival v času svojega obiska. Navzoči so bili tudi apostolski nuncij Francisco Montecillo Padilla, skupina bratov kapucinov in duhovniki z vikariata, ki jih je spremljal škof Paul Hinder, švicarski kapucin, ki je apostolski vikar za področje južne Arabije.

Papež je zatem obiskal katedralo sv. Jožefa, ki je ena od dveh katoliških cerkva v Abu Dabiju. Pričakalo ga je približno tristo vernikov. Na kratko jih je pozdravil in zatrdil, da mu je v veliko veselje obiskati mlade cerkve, kot je ta v Emiratih, pri čemer se je zbranim vernikom zahvalil za njihovo pričevanje. Na oltar je položil šopek cvetja, ki mu ga je pred tem izročila ena od družin. Nato je odšel na stadion Zayed Sport's City v Abu Dahabiju, kjer se je zbralo okrog 150.000 vernikov različnih obredov Katoliških cerkva, večina na stadionu, številni pa pred stadionom, in vodil somaševanje. Na stadionu je bilo med mašo navzočih tudi okrog 4000 muslimanov.

Papež je med mašo začel svojo homilijo o evangelijskih blagrih z besedami:

»Blagor vam« je beseda, s katero začenja Jezus svoje pridiganje v Matejevem evangeliju. To je refren, ki ga danes On ponavlja, kot bi ga hotel pritrčiti v naše srce predvsem kot temeljno sporočilo: če si z Jezusom, če kot takrat učenci rad poslušáš njegovo besedo, če jo skušáš vsak dan živeti, tedaj si blažen.

Ne da boš blažen, ampak si blažen. To je prva resničnost krščanskega življenja, ki ni seznam zunanjih predpisov, ki bi jih morali izpolnjevati, niti skupek naukov, ki bi jih bilo treba poznati. Prav gotovo ni to, ampak je vedenje, da smo v Jezusu ljubljeni Očetovi otroci. In živeti veselje tega blagra pomeni razumeti življenje kot zgodovino ljubezni, zgodovino zveste ljubezni Boga, ki nas nikoli ne zapusti in hoče vedno graditi občestvo z nami. Poglejte vzrok našega veselja, takega veselja, ki nam ga nobena oseba na svetu in nobena življenjska okoliščina ne moreta vzeti. To je veselje, ki daje mir tudi med bolečino in ki že zdaj daje vnaprej okušati tisto

srečo, ki nas za vedno čaka. Dragi bratje in sestre, beseda, ki sem jo v veselju, da smo se srečali, prišel reč, je: Blagor vam!

Če Jezus reče svojim učencem »Blagor vam«, pa se nas dotaknejo vzroki posameznih blagrov. V njim vidimo, da je splošno razmišljanje, po katerem so blaženi bogati, močni, tisti, ki imajo uspeh in ki jim pritrjujejo množice, obrnjeno na glavo. Za Jezusa so blaženi ubogi, krotki, tisti, ki ostajajo pravični, tudi če naredijo slab vtis, preganjani. Kdo ima prav, Jezus ali svet? Da bi razumeli, pogledajmo, kako je živel Jezus. Bil je materialno reven, a bogat z ljubeznijo, saj je ozdravil mnogo življenj, ni pa varčeval s svojim. Prišel je, da bi stregel, in ne, da bi mu stregli. Učil nas je, da ni velik, kdor ima, ampak kdor da. Pravičen in krotek se ni upiral in se je pustil krivično obsoditi. Na ta način je Jezus prinesel na svet Božjo ljubezen. Samo tako, torej z močjo božanske ljubezni, je premagal smrt, greh, strah in posvetnost. Danes tu skupaj prosimo za milost, da bi ponovno odkrili privlačnost hoje za Jezusom, da bi ga posnemali in da ne bi iskali drugega kot Njega in njegovo ponižno ljubezen. Kajti v tem, torej v občestvu z Njim in v ljubezni do drugih, je smisel življenja tu na zemlji. Verjamete v to?

Prišel sem tudi, da vam rečem hvala za to, kako živite evangelij, ki smo ga poslušali. Pravijo, da je med napisanim evangelijem in tistim živetim prav taka razlika, kot je med napisano glasbo in tisto igrano. Vi poznate melodijo evangelija in živite navdušenost njene- ga ritma. Zbor ste, ki razume različnost narodov, jezikov in obredov. Različnost, ki jo ima Sveti Duh rad in jo hoče čim bolj uskladiti, da bi iz nje napravil simfonijo. Ta vesela večglasnost vere je pričevanje, ki ga dajete vsem in ki gradi Cerkev. Dotaknilo se me je, kar mi je nekoč rekel msgr. Hinder, in sicer, da ne le, da se on čuti vašega pastirja, ampak da ste s svojim zgledom vi večkrat njegovi pastirji. Hvala vam za to!

Živeti blagre in hoditi po Jezusovi poti pa vendarle ne pomeni biti vedno radostni. Kdor je prizadet, kdor prestaja krivice, kdor si prizadeva biti delavec miru, ve, kaj pomeni trpeti. Za vas prav gotovo ni lahko živeti daleč od doma, in morda poleg prikrajšanosti za bližino najdražjih čutite tudi negotovost glede prihodnosti. Toda

Gospod je zvest in ne zapusti svojih. To ponazarja prigoda iz življenja sv. Antona, opata, velikega začetnika puščavskega meništv. Zaradi Gospoda je pustil vse in se znašel v puščavi. Tam je bil za več časa potopljen v trd duhovni boj, ki mu ni dal miru, napadali so ga dvomi in temačnost pa tudi skušnjava, da bi podlegel nostalgiji in jokal za preteklim življenjem. Po tolikšnem mučenju ga je Gospod potolažil, a sv. Anton ga je vprašal: »Kje si bil? Zakaj se nisi pojavil prej in me rešil tega trpljenja?« Tedaj je jasno zaznal Jezusov odgovor: »Anton, tukaj sem bil.« (Sv. Atanazij, Antonovo življenje, 10) Gospod je blizu. Lahko se zgodi, da med preizkušnjo ali težkim obdobjem mislimo, da smo sami, četudi smo prej veliko časa preživeli z Gospodom. Toda v teh trenutkih, četudi On ne posreduje takoj, hodi ob nas, in če nadaljujemo hojo, nam bo odprl novo pot. Kajti Gospod je izvedenec v ustvarjanju novih stvari, poti zna odpreti tudi v puščavi (Iz 43,19).

Dragi bratje in sestre, hočem vam tudi reči, da to, da živite blagre, ne zahteva odmevnih dejanj. Poglejmo Jezusa. Nič napisanega nam ni zapustil, ničesar občudovanja vrednega ni zgradil. In ko nam je govoril, kako naj živimo, nam ni rekel, naj ustvarimo velika dela ali izvedemo izjemna dejanja. Prosil nas je, da uresničimo samo eno umetniško delo, ki ga lahko vsi – svoje življenje. Blagri so torej zemljevid življenja. Ne zahtevajo nadčloveških dejanj, temveč posnemanje Jezusa v vsakodnevem življenju. Vabijo, da ohranjamo čisto srce, da prakticiramo krotkost in pravičnost ne glede na vse, da smo usmiljeni z vsemi, da živimo nadloge povezani z Bogom. To je svetost vsakodnevnega življenja, ki ne potrebuje čudežev in nenavadnih znamenj. Blagri niso za nadljudi, temveč za tistega, ki se vsakodnevno spopada s izzivi in preizkušnjami. Kdor jih živi kot Jezus, čisti svet. Je kot drevo, ki tudi na suhi zemlji vsak dan vsrkava onesnažen zrak in vrača kisik. Zagotavljam vam, da je tako, če smo dobro zakoreninjeni v Jezusa in pripravljeni delati dobro vsakemu, ki nam je blizu. Vaše skupnosti bodo tako oaze miru.

Na koncu se hočem še na kratko zaustaviti pri dveh blagrih. Prvi je »Blagor krotkim« (Mt 5,5). Ni blažen tisti, ki napada ali nadvladuje z nasiljem, ampak ta, ki ohranja obnašanje Jezusa, ki nas je rešil in je bil krotek tudi pred svojimi tožniki. Rad navajam sv. Frančiška, ko

je bratom dajal navodila, kako iti k Saracenom in k nekristjanom. Piše: »Da se ne prepirajo ali polemizirajo, ampak da se iz ljubezni do Boga podredijo vsaki človeški stvaritvi in izpovejo, da so kristjani.« Ne prepиров in polemiziranj. To velja tudi za duhovnike: ne prepиров in polemiziranj. V tistem času, ko so se mnogi odpravili na pot oblečeni v težke oklepe, je sv. Frančišek opominjal, da se kristjan odpravi oborožen s svojo ponižno vero ter s svojo konkretno ljubeznijo. Krotkost je pomembna. Če bomo na svetu živeli na Božji način, bomo postali prevodniki njegove navzočnosti, v nasprotnem primeru pa ne bomo prinašali sadov.

Drugi blagor: »Blagor tistim, ki delajo za mir« (Mt 5,9). Kristjan spodbuja mir, začinja pa pri skupnosti, v kateri živi. V knjigi Razodetja je med skupnostmi, na katere se Jezus obrača, tista v Filadelfiji, o kateri mislim, da vam je podobna. To je Cerkev, ki ji v nasprotju z drugimi Gospod nič ne očita. Ta je namreč ohranila Jezusovo besedo, ne da bi zatajila njegovo ime, in je vztrajala, torej je šla naprej, čeprav v težavah. In tu je en pomemben vidik. Ime Filadelfija namreč pomeni ljubezen med brati. Bratsko ljubezen. Poglejte, Cerkev, ki ohranja Jezusovo besedo in bratsko ljubezen, je Gospodu všeč in prinaša sadove. Za vas prosim milost, da bi ohranjali mir, edinost, da boste skrbeli drug za drugega s tistim lepim bratstvom, ki ne pozna prvorazrednih in drugorazrednih kristjanov.

Jezus, ki vam pravi: »Blagor vam,« naj vam da milost, da bi šli vedno naprej in da ne bi izgubili poguma ter bi rasli v ljubezni »med seboj in do vseh« (1 Tes 3,12).

Pred zaključkom svete maše je papež Frančišek izrazil svoje veselje z besedami: »Preden bomo zaključili s tem obhajanjem, ki mi je dalo veliko veselja, se želim s prisrčnim pozdravom obrniti na vse vas, ki ste sodelovali: na kaldejske vernike, na kopte, na grškokatolike, na grškomelkite, na latinske vernike, na maronite, na sirokatoličane, na siromalabarce, na siromalankarce.

Iskreno se zahvaljujem msgr. Hinderju za njegovo sodelovanje pri tem obisku in za vse njegovo pastoralno delo. Prisrčna hvala patriarhom, višjim

nadžkofom in drugim tu navzočim škofom, duhovnikom, posvečenim osebam in številnim laikom, ki z velikodušno zavzetostjo služite skupnostim in najbolj revnim. Pozdravljam Zayedove otroke v Zayedovi hiši in se jim zahvaljujem.

Naj vas naša Presveta Mati Marija ohranja v ljubezni do Cerkve in v veselem pričevanju evangelija. Prosim vas, ne pozabite moliti zame.«³

Namesto sklepa: dve papeževi refleksiji o potovanju v Združene arabske emirate

Papež na novinarski konferenci

Papež Frančišek se je 5. februarja med vračanjem iz Združenih arabskih emiratom pogovarjal z novinarji o dokumentu o človeškem bratstvu, ki izhaja iz drugega vatikanskega koncila in pomeni korak naprej. »Potovanje je bilo zelo kratko, a zame je to pomembna izkušnja. Menim, da je vsako potovanje zgodovinsko, in tudi vsak naš dan je vreden, da je zaveden v vsakodnevni zgodovini. Nobena zgodovina ni majhna, vsaka je velika in vredna tega. Četudi je slaba. Dostojanstvo je skrito in vedno lahko pride na dan.« S temi besedami je papež Frančišek začel dolg pogovor z novinarji, ki so ga spremljali v Združene arabske emirate. Sveti oče je na dolgo razlagal dialog z muslimani.

Kateri bodo neposredni rezultati tega potovanja in kakšen vtis imate o deželi?

»Videl sem moderno deželo, presenetilo me je mesto. Tudi vzdrževanje urejenosti mesta – vprašal sem se, kako jim uspeva zalivati rože v tej puščavi. Je moderna dežela, ki sprejema številna ljudstva, in je dežela, ki gleda v prihodnost, na primer pri vzgoji otrok. Vzgajajo tako, da gledajo v prihodnost. Dotaknil se me je tudi problem vode. Za bližnjo prihodnost iščejo način, kako zajeti vodo iz morja in jo napraviti pitno, prav tako vodo iz vlage v zraku. Vedno iščejo nekaj novega. Povedali so mi tudi, da jim

3 Prevedel in pripravil p. Ivan Herceg DJ. Slovenska oddaja RV, 5. 2. 2019.

bo zmanjkalo nafte in da se na to pripravljajo. Zdi se mi odprta dežela, ne zaprta. Tudi vernost: gre za odprt islam, dialoški, bratski islam, miroljuben. Poudaril bi njihovo poklicanost za mir, ki sem jo zaznal, čeprav imajo težave zaradi nekaterih vojn na tem področju. Globoko se me je dotaknilo srečanje z islamskimi modreci. Prišli so iz različnih krajev in iz različnih kultur. Tudi to kaže na odprtost te dežele do neke vrste regionalnega, splošnega in verskega dialoga. Presunila me je tudi medverska konferenca. Šlo je za zelo močno kulturno dejanje. V govoru sem omenil to, kar so lansko leto storili tukaj glede zaščite otrok na internetu. Otroška pornografija je danes industrija, ki prinaša veliko denarja, in za to zlorablja otroke. Ta dežela se tega zaveda. So pa tudi negativne stvari ... Toda hvala za gostoljubnost.«

Kako se bo izjava o bratstvu izvajala v praksi?

»Dokument je bil pripravljen na podlagi številnih razmišljanj in tudi molitve. Tako veliki imam s svojo ekipo kot jaz s svojo sva goreče molila, da bi nam uspelo pripraviti ta dokument. Kajti zame je v tem trenutku ena sama velika nevarnost, in to je uničenje, vojna in sovraštvo med nami. Če si mi, verniki, nismo sposobni podati roke, se objeti, se poljubiti in tudi moliti, bo naša vera poražena. Ta dokument se je rodil iz vere v Boga, ki je Oče vseh in je Oče miru. Obsoja vsakršno uničevanje, vsakršen terorizem, od prvega terorizma v zgodovini, torej tistega Kajnovoga. To je dokument, ki je nastajal skoraj eno leto, napredoval, nazadoval, zanj smo molili, in tako je tiho zorel, tako kot mora dozoreti otrok, da se ne rodi predčasno.«

Pravkar ste zaključili obisk Združenih arabskih emiratov in kmalu boste šli v Maroko. Zdi se nam, da ste izbrali za pogovor čisto določene islamske sogovornike. Vaš dokument je zelo ambiciozen na področju vzgoje. Menite, da se bo zares dotaknil vernikov?

»Nekatere muslimane sem slišal, da ga bodo študirali na univerzah, vsaj na Al-Azarju prav gotovo, pa tudi v šolah. Treba ga je študirati, ne vsiljevati. Bližina dveh potovanj je malo naključna. Hotel sem iti na srečanje v Marakeš, na medvladno konferenco o migracijah decembra 2018, toda prišlo je do protokolarnih težav, saj se ne bi mogel udeležiti srečanja, ne da bi obiskal državo. Zato smo prestavili obisk in zdaj nekako sovпада s tem potovanjem. V Marakeš je šel državni tajnik. Šlo je za vprašanje diplomacije

in vljudnosti, bližina datumov ni bila načrtovana. V Maroku pa bom šel po sledih sv. Janeza Pavla II., ki je šel prvi tja. Prijetno potovanje bo. Prejel sem tudi vabila drugih arabskih dežel. Prihodnje leto bomo videli, ali jih bom obiskal jaz ali pa drugi Peter ali kdo tretji.«⁴

Papež Frančišek o apostolskem potovanju med splošno avdienco

Naslednji dan, 6. februarja, je papež Frančišek med splošno avdienco govoril o svojem apostolskem potovanju v Združene arabske emirate, kjer se je mudil od 3. do 5. februarja. »Kratko, a zelo pomembno potovanje«, kot ga je opisal papež, se je navezovalo na srečanje na univerzi Al Azar v Egiptu leta 2017 in je »odprlo novo stran v zgodovini dialoga med krščanstvom in islamom ter v prizadevanju za pospeševanje miru na svetu na osnovi človeškega bratstva«.

Prvič v zgodovini se je neki papež podal na Arabski polotok. »In Božja previdnost je hotela, da je to bil papež z imenom Frančišek, in to 800 let po obisku sv. Frančiška Asiškega pri sultanu al-Maliku al-Kamilu,« je dejal sveti oče in pripomnil, da je med potovanjem pogosto mislil na sv. Frančiška: »Pomagalo mi je, da sem v srcu ohranjal evangelij, ljubezen Jezusa Kristusa, medtem ko sem živel različne trenutke obiska. V mojem srcu je bil Kristusov evangelij, molitev k Očetu za vse njegove otroke, predvsem najrevnejše, za žrtve nepravčnosti, vojn, mizerije ...; molitev, da bi dialog med krščanstvom in islamom odločilno pripomogel k miru v današnjem svetu.«

Papež Frančišek se je zahvalil princu nasledniku, predsedniku, podpredsedniku in vsem oblastem Združenih arabskih emiratov, ki so ga sprejeli z veliko prijaznostjo. »Ta država se je v zadnjih desetletjih zelo razvila. Postala je križišče med Vzhodom in Zahodom, večetnična in večverstvena oaza, torej prostor, primeren za pospeševanje kulture srečevanja.« Papež je izrazil hvaležnost škofu Paulu Hinderju, apostolskemu vikarju za južno Arabijo, ki je pripravil in organiziral dogodek za katoliško skupnost, zahvalo pa je namenil tudi vsem duhovnikom, redovnikom in laikom, ki so kot kristjani prisotni v tej deželi. Spomnil je tudi, da se je srečal z duhovnikom,

4 Prevedel in pripravil p. Ivan Herceg DJ. Slovenska oddaja RV, 5. 2. 2019.

ki je v Združenih arabskih emiratih ustanovil katoliške skupnosti – je v invalidskem vozičku in slep, a z njegovih ustnic nikoli ne izgine nasmeh: »Nasmeh, da je služil Gospodu in da je naredil veliko dobrega.«

V Združenih arabskih emiratih živi približno milijon kristjanov, ki kot delovna sila prihajajo iz različnih azijskih držav. Papež je dodal, da se je prejšnje jutro srečal s katoliško skupnostjo v katedrali sv. Jožefa v Abu Dabiju, zatem pa je na mestnem stadionu daroval sveto mašo, med katero je govoril o evangeljskih blagrih. Med mašo je skupaj s patriarhi, nadškofi in škofi prav posebej molil za mir in pravičnost, predvsem na Bližnjem vzhodu in v Jemnu. »Dragi bratje in sestre, to potovanje je Božje presenečenje. Slavimo torej Njega in njegovo previdnost ter molimo, da bi odvržena semena rodila sadove v skladu z Njegovo voljo,« je dejal papež ob koncu kateheze.⁵

---

5 Prevedla in pripravila Andreja Červek. Slovenska oddaja RV, 6. 2. 2019.

